

Euratoms ramprogram för forskning och utbildning på kärnenergiområdet (2012–2013)

Utbildningsdepartementet

2011-05-16

Dokumentbeteckning

KOM (2011) 72

Förslag till RÅDETS BESLUT om ramprogrammet för Europeiska atomenergigemenskapens verksamhet inom området forskning och utbildning på kärnenergiområdet (2012–2013)

KOM (2011) 73

Förslag till RÅDETS BESLUT om det särskilda program som ska genomföras genom indirekta åtgärder för genomförande av ramprogrammet (2012–2013) för Europeiska atomenergigemenskapens (Euratom) verksamhet inom området forskning och utbildning på kärnenergiområdet

KOM (2011) 74

Förslag till RÅDETS BESLUT om det särskilda program som genom direkta åtgärder ska genomföras av gemensamma forskningscentrumet för genomförande av ramprogrammet (2012–2013) för Europeiska atomenergigemenskapens (Euratom) verksamhet inom området forskning och utbildning på kärnenergiområdet

KOM (2011) 71

Förslag till RÅDETS FÖRORDNING (Euratom) om regler för företags, forskningscentrums och universitets deltagande i indirekta åtgärder inom Europeiska atomenergigemenskapens ramprogram och för spridning av forskningsresultat (2012–2013)

Sammanfattning

Euratoms ramprogram avser forskningsverksamhet på kärnenergiområdet vad gäller fusion och fission samt strålskydd. Förslagen, som gäller perioden 2012–2013, utgör ett lagstiftningspaket med förslag till beslut för själva ramprogrammet, två särskilda program för direkta respektive indirekta åtgärder samt reglerna för deltagande.

Regeringen välkomnar förslagen om ramprogram för perioden 2012–2013. Vad gäller de ekonomiska konsekvenserna av förslagen är regeringens övergripande mål att budgetrestriktivitet bör eftersträvas.

2010/11:FPM111

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Syftet med Euratoms forskningsprogram är enligt Euratomfördraget att inom kärnenergiområdet främja samordning av medlemsstaternas forskning och att komplettera denna på otillräckligt utforskade områden.

Genom Euratomfördraget är forskningsprogram på kärnenergiområdet begränsade till fem år. Den gällande lagstiftningen upphör att gälla vid utgången av 2011. Det innevarande sjunde ramprogrammet inom Euratom sträcker sig därmed över åren 2007–2011. De nu aktuella förslagen syftar till beslut om ett ramprogram för Euratom över åren 2012–2013.

1.2 Förslagets innehåll

Euratoms ramprogram avser forskningsverksamhet på kärnenergiområdet (fusion och fission) och strålskydd. Förslagen utgör ett lagstiftningspaket innehållandes dels förslag till beslut för själva ramprogrammet, dels två särskilda program för direkta respektive indirekta åtgärder samt reglerna för deltagande.

Förslaget (KOM (2011)72) till *Euratoms ramprogram* för 2012–2013 innehåller en total budget för direkta och indirekta åtgärder, anger målen för FoU-verksamhet och specificerar vilka instrument som ska bidra till att målen nås. Detaljerade vetenskapliga mål fastställs i de särskilda programmen.

Förslaget innehåller i princip samma vetenskapliga, tekniska och strategiska mål som det nuvarande sjunde Euratom-programmet (2007–2011).

Kommissionen föreslår en maximal budget på 2560 miljoner euro för hela ramprogrammet 2012–2013, som sedan skulle fördelas enligt nedanstående:

- 2209 miljoner euro tillfalla fusionsenergiforskning. Medlen ska i huvudsak gå till konstruktion av fusionsforskningsanläggningen ITER.
- 118 miljoner euro tillfalla kärnfission och strålskydd.
- 233 miljoner euro tillfalla ett gemensamt forskningscentrum (JRC) inom kärnsäkerhet.

Förslaget (KOM (2011)73) till rådsbeslut om det särskilda programmet som ska genomföras genom *indirekta åtgärder* rör forskning inom fusion, kärnklyvning och strålskydd.

Förslaget till rådsbeslut (KOM (2011) 74) om att förlänga det särskilda programmet för *direkta åtgärder* med två år gäller forskning vid det gemensamma forskningscentret (JRC). Programmet kommer att inriktas på avfallshantering samt på kärnkraftssäkerhet och kärnämneskontroll för kärnenergisystem.

Förslaget till rådets förordning om *regler* för företags, forskningscentrums och universitets deltagande i indirekta åtgärder ska fungera som verktyg för genomförandet av ramprogrammet och utgår från samma principer som de som fastställdes för Euratoms ramprogram 2007–2011.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Inga effekter på svenska regler är aktuella.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Frågan har betydelse för EU-budgeten. Frågan kan få betydelse för statsbudgeten till följd av underskott i finansieringen av ITER-projektet, beroende på hur förslaget slutligen finansieras. Regeringen avser återkomma med en beräkning av effekterna på såväl EU-budget som statsbudget.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar förslagen som syftar till en förlängning av Euratoms ramprogram för perioden 2012–2013.

Vad gäller de ekonomiska konsekvenserna av förslagen är regeringens övergripande mål att budgetrestriktivitet ska eftersträvas.

Mot bakgrund av Sveriges budgetrestriktiva hållning avser regeringen verka för att finansieringslösningar för ITER inte ska drabba den svenska EU-avgiften. Regeringen kommer därför i första hand verka för att hela behovet för 2012-2013 finansieras genom reell omprioritering inom budgetrubrik 1A. Regeringen anser att Tema Energi-satsningar i gemenskapens sjunde ramprogram för forskning är angelägna och bör om möjligt ha hög prioritet.

Regeringen anser att skrivningar i rådets beslut och förordningar som låser fast medlemsstaterna vid vissa nivåer av utgifter för Euratom bör undvikas. Sverige bör istället verka för att skrivningarna tillåter maximala belopp, men möjliggör att utgifterna hamnar lägre.

Förutsättningar bör ges för att ITER-projektet ska lyckas. Samtidigt är det högst angeläget för ITER-projektet att förbättra kostnadskontrollen och i ökad utsträckning sträva efter fortsatt kostnadsreduktion och förbättrad styrning i syfte att pressa ned de totala kostnaderna för projektet.

Regeringen ser positivt på en tydligare inriktning på forskning om kärnsäkerhet och strålskydd, särskilt i ljuset av händelserna i Japan under våren.

2010/11:FPM111

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Vissa medlemsstater har till följd av kärnkraftsolyckorna i Japan framhållit att ramprogrammet i betydligt ökad omfattning bör inriktas mot säkerhetsforskning. Samtidigt har andra medlemsstater uttryckt stöd för kommissionens förslag.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén har inbjudits att avlämna yttrande under hösten 2011.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Ej aktuellt.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artiklarna 1, 2, 4 och 7 i Euratomfördraget. Beslut fattas enhälligt av rådet.

Rådet har, i konsekvens med den process som föregick beslut om det nu pågående ramprogrammet, även för de föreliggande förslagen beslutat om frivilligt samråd med Europaparlamentet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen menar att mervärdet med Euratoms deltagande i kärnenergiforskning är tätt förbundet med gränsöverskridande effekter och stordriftsfördelar. Genom projekten inom fission, fusion och strålskydd kan kritisk massa uppnås samtidigt som de finansiella riskerna minskar och de privata investeringarna främjas.

Euratom-åtgärder spelar också en central roll när det gäller att sprida kunskaper och kompetens inom kärnenergi mellan länderna, främja excellens inom FoU genom förbättrad kapacitet, kvalitet och konkurrens i hela EU, och förbättra personalkapaciteten genom utbildning, rörlighet och karriärutveckling.

Regeringens bedömning är att förslagen är förenliga med subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslagen behandlas för närvarande i den gemensamma rådsarbetsgruppen för forskning och atomfrågor.

Det ungerska ordförandeskapets målsättning är att presentera en framstegsrapport till Konkurrenskraftsrådets möte den 31 maj 2011.

Det ungerska ordförandeskapet planerar för att besluten om Euratoms ramprogram, särprogram och regler för deltagande för åren 2012–2013 ska antas under det polska ordförandeskapet andra halvåret 2011.

I höst ska även Europaparlamentet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén få möjlighet att yttra sig i ärendet. Dessa institutioner har önskat att innan sommaren få veta rådets position.

4.2 Fackuttryck/termer

ITER (International Thermonuclear Experimental Reactor): Ett internationellt forskningsprojekt för att utvinna energi ur fusion (sammanslagning av lätta atomkärnor). Projektet drivs enligt ett internationellt avtal där EU (Euratom) står som värd för projektet som också innefattar Kina, Indien, Japan, Sydkorea, Ryssland och USA.

Fusion: I sammanhanget kort form för kärnfusion – i fysiken en kärnreaktion mellan två lätta atomkärnor som leder till en sammansmältning, varvid en tyngre kärna bildas och stora mängder kärnbindningsenergi frigörs. För att starta en fusionsprocess måste energi tillföras. Eftersom det oftast sker i form av termisk energi talar man om termonukleär fusion. Det är fusionsprocessen som genererar energin i solen och stjärnorna.

Fission: I sammanhanget kort form för kärnfission – en process i vilken tunga atomkärnor som uran och plutonium splittras, vanligtvis i två delar, varvid stora mängder kärnbindningsenergi frigörs. I normalfallet orsakas fission av att en neutron träffar en kärna och åtföljs av utsändning av flera neutroner och gammastrålning.